

Crna Gora

Izgubljeni u prevodu

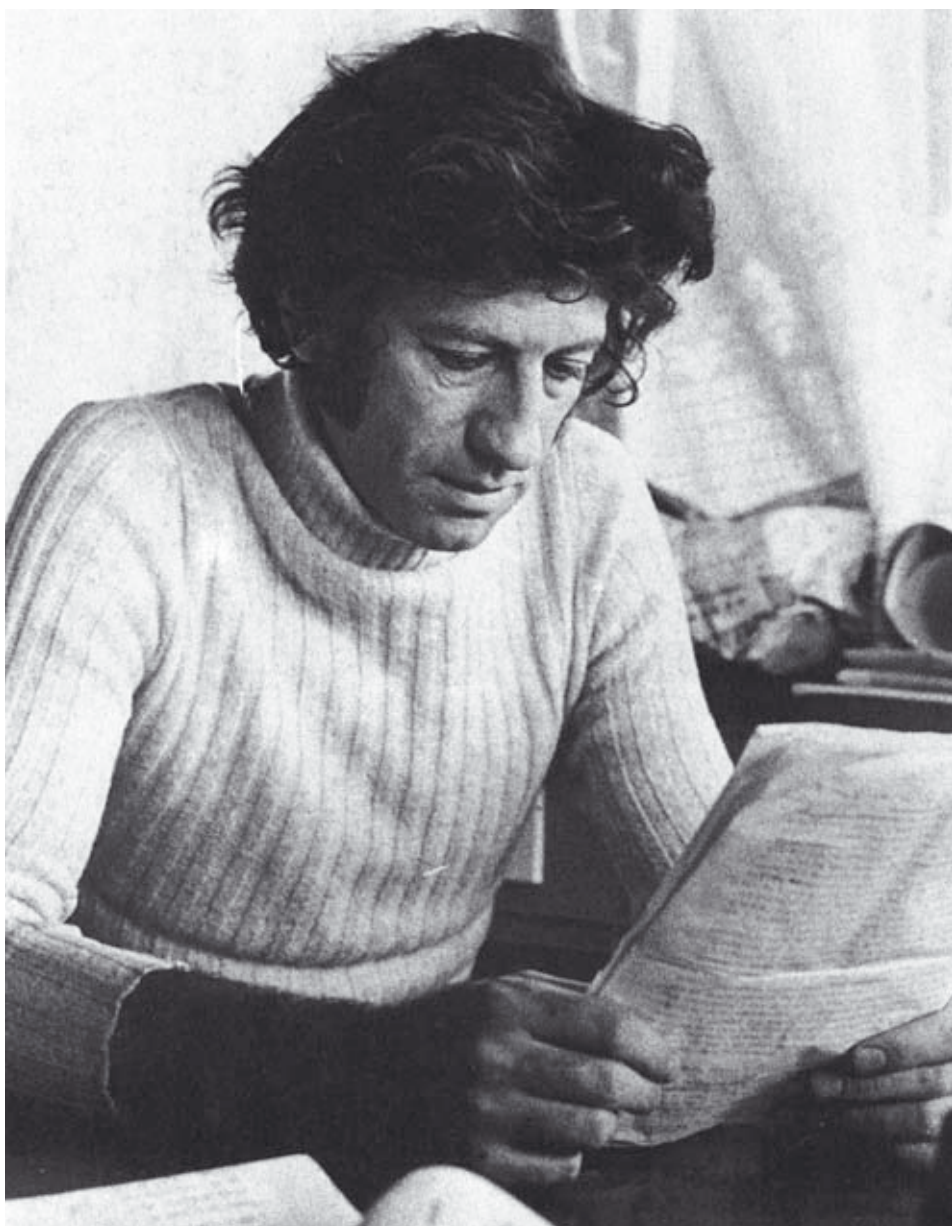
U prvom razredu osnovnih škola u Crnoj Gori više nema Jovana Jovanovića Zmaja i njegove pesme “Mati”, “Hvalisavih zečeva” i “Bajke o labudu” Desanke Maksimović, “Vetra sejača” Mire Alečković, “Crtanke” Stevana Raičkovića. Iz programa za drugi razred izbačeni su Jovan Jovanović Zmaj, Dobrica Erić i Dositej Obradović. U trećem razredu više nema pesama Branka Radičevića, Vojislava Ilića, Dušana Radovića, Branislava Crnčevića, Ljubivoja Ršumovića i Milovana Danojlića, dok je iz programa za peti razred izbačena pesma “Dečak i pas” Danila Kiša. U preostalim razredima osnovne škole više nema Milana Rakića, Vladislava Petkovića Disa, Sime Pandurovića, Milutina Bojića, Janka Veselinovića, Đure Jakšića ni Miloša Crnjanskog

Vlada Crne Gore zakazala je za 2. septembar sednicu parlamenta na kojoj bi trebalo da se u delo sprovede politički dogovor premijera Igora Lukšića sa opozicionim strankama o uvođenju srpskog jezika u nastavni program. Da bi dogovor bio sproveden u delo, neophodno je da crnogorski parlament usvoji izmene Zakona o opštem obrazovanju. Iako u crnogorskom ministarstvu prosvete kažu da ne razmišljaju ni o kakvim odlaganjima, iz opozicije stižu najave da će, ako srpski jezik ne bude uveden kao obavezan predmet, deca koja žele da ga uče od 1. septembra bojkotovati nastavu.

Dogovor opozicije sa Lukšićem, poljuljan je različitim tumačenjem Predloga sporazuma. Sumnju u dobre namere otvara i činjenica da su u međuvremenu, štampani udžbenici za obavezni predmet “crnogorski jezik i književnost” – a za srpski se još ne zna ni nastavni program, niti su knjige pripremljene za štampu. Još veću sumnju opozicije u ispunjenje sporazuma sklopljenog sa premijerom, izaziva i to što su iz osnovnoškolskih programa za crnogorski jezik i književnost izbačeni mnogi srpski pisci. Na primer, dobitnica Njegoševe nagrade 1984. godine Desanka Maksimović u nastavnom programu za osnovnu školu zastupljena je dva puta, u petom i osmom razredu, a ranije je njeno delo bilo zastupljeno u svim razredima, počev od prvog. U Nastavnom programu za osnovnu školu u Crnoj Gori više uopšte nema Mihaila Lalića, Oskara Daviča, Borislava Pekića, Dobrice Ćosića i Matije Bečkovića, dobitnika Njegoševe nagrade za 1998. godinu. Bečković nije ušao ni u nastavni program za gimnazije.

U prvom razredu osnovne škole više nema Jovana Jovanovića Zmaja i njegove pesme *Matij, Hvalisavih zečeva i Bajke o labudu* Desanke Maksimović, *Vetra sejača* Mire Alečković, *Crtanke* Stevana Raičkovića. Iz programa za drugi razred izbačeni su Jovan Jovanović Zmaj, Dobrica Erić i Dositej Obradović. U trećem razredu više nema pesama Branka Radičevića, Vojislava Ilića, Dušana Radovića, Branislava Crnčevića, Ljubivoja Ršumovića i Milovana Danojlića, dok je iz programa za peti razred izbačena pesma *Dečak i pas* Danila Kiša. U preostalim razredima osnovne škole više nema Milana Rakića, Vladislava Petkovića Disa, Sime Pandurovića, Milutina Bojića, Janka Veselinovića, Đure Jakšića ni Miloša Crnjanskog.

Matija Bečković okarakterisao je u ovdašnjim medijima izmene nastavnih planova i

programa u Crnoj Gori kao “etničko čišćenje lektire”. “Crnogorski jezik je jedini strani jezik koji se predaje na srpskom jeziku. I zašto su izbačeni skoro svi srpski pisci najbolje se može videti ako vidimo ko je umesto njih uveden u lektiru, i to je rečitije od bilo kakvog komentara”, rekao je za Radio-televiziju Srbije Bečković, koji i inače često ironično izjavljuje da će u Crnoj Gori postati poznat kada njegova dela budu prevedena na crnogorski jezik.

U redovnoj kolumni za dnevnik “Danas”, pišući o izmenama nastavnih planova u Crnoj Gori, pisac Svetislav Basara zaključuje da ekstremizam proširio i na umetnost, a jedan ekstremizam pothranjuje drugi. Konstatujući da je za njega razumljivo zašto su iz programa isključena dela Dobrice Ćosića i Matije Bečkovića, jer su se “rečena dvojica prosto utrkiivala ko će više uvrediti i poniziti Crnogorce i crnogorski

jezik”, Basara kaže je poprilično nerazumljivo zbog čega je iz crnogorske lektire izbačen jedan Danilo Kiš, a pored njega i još puno dobrih pisaca i pesnika: “Neće to na duge staze izaći na dobro. Ne valja se, dame i gospodo, zatvarati u parohijalne atare. Sa tačke gledišta politike, nekoliko novih jezika nastalih iz bivšeg srpskohrvatskog/hrvatskogsrpskog imaju izvesnog smisla. Ali književnosti što se tiče – jok. Neće biti da je Kiš, Cetinjanin pride, Crnogorcima straniji od nekog Mađara ili Rumuna, a i takvih svako treba da bude u lektirama.”

Na ideološki motivisane promene u programima za crnogorski jezik i književnost ukazala je i profesorka Filozofskog fakulteta u Nikšiću Rajka Glušica, koja je za podgoričke “Vijesti” izjavila da je situacija po pitanju jezika u školama haotična, ali da se to moglo i očekivati zbog “crnogorskog jezičkog nacionalizma”. Glušica

SKLONJENI, SKRAĆENI, PREBAČENI: Danilo Kiš, Miloš Crnjanski, Branko Radičević

smatra da insistiranje na jotovanoj varijanti crnogorskog jezika nije dobro, jer nije u pitanju nešto što je naučno utemeljeno, već počiva na nacionalističkim mitovima. Prema njenim rečima, u crnogorskom jeziku ima veoma malo toga što ne bi razumeli i predstavnici bosanskog, srpskog i hrvatskog jezika. Prema tome, o autohtonosti crnogorskog jezika nema govora u nauci, rekla je Glušica i istakla da jezički standardi treba da budu stvar dogovora, a ne plod nečije lične volje: “Dobili smo crnogorski jezik po meri crnogorskih jezičkih nacionalista, a ne po meri koju zahtevaju nauka i crnogorska jezička zajednica.” Ona smatra da će sve to u praksi izgledati haotično i da je veoma teško primeniti ono što političari nagoveštavaju, a to je nastava na crnogorskom, bosanskom, srpskom i hrvatskom jeziku: “To je u učionici neizvodljivo. Veoma mi liči na ‘Mostarski model’ obrazovanja, koji je najgori u svetu, jer nakon školovanja dobijamo čiste male nacionaliste, koji su podeljeni po jeziku, veri i naciji, a to građanskoj Crnoj Gori apsolutno ne treba.”

I crnogorski književnik Balša Brković u svojoj kolumni “Više od riječi”, u “Vijestima” od 20. avgusta, podvlači ideološku tendenciju u školskim programima: “Pospremanje” lektire uvijek je ideološki posao, par excellence. Tu se književnost koristi za ‘dresuru’ potomstva.” Brković ističe i da se u situacijama kada naciji treba “doping” pisci sakupljaju po kriterijumu podobnosti, “a cijenu takve budalaštine plaćaju generacije đaka”: “Ako svoj svijet simbolički označimo (samo i jedino) kao prostor od Ulcinja do Bijelog Polja, zagubićemo negdje ideju Svijeta. Naravno da je školska lektira mjesto

Jotovano i nejotovano

Kakve će biti posledice učenja i korišćenja i jotovane i nejotovane varijante crnogorskog jezika i kako će biti organizovana nastava još je enigma u Crnoj Gori. Prema pisanju podgoričkih “Vijesti” Zavod za udžbenike izdao je šturo saopštenju u kom je rečeno da su u crnogorskom standardnom jeziku predviđena ravnopravna upotreba jotovanih i nejotovanih oblika: “Stoga je i ciljevima nastavnog programa za predmet Crnogorski jezik i književnost definisano da se učenici upoznaju s obje varijante, a nakon toga, opredijele se za korišćenje jedne od njih”, navode u Zavodu.

“Vijesti” prenose i informaciju crnogorskog zavoda za školstvo da su u Crnoj Gori realizovana 42 seminara na temu “Crnogorski jezik u nastavi”, kojima je obuhvaćen celokupni nastavni kadar koji predaje maternji jezik i književnost u osnovnim i srednjim školama. Seminare su pohađala ukupno 2623 nastavnika. “Nakon analize evaluacionih lista, dobijeni rezultat je pokazao da su polaznici sadržaj i kvalitet realizacije seminara visoko ocijenili”, poručili su iz Zavoda za školstvo.

gdje se osnovci upoznaju sa značajnim piscima svoga jezika, ali nije dobro smetnuti s uma realnost samu... Sve je to lijepo, ali da bi (književna) Zeta postala (književni) Misisipi nedostaje samo jedna sitnica – Mark Tvejn. Zato ne treba izmišljati toplu vodu.”

Brkovićeva razmišljanja izdvaja od svih

Nastava na bosanskom

Izvršni odbor Bošnjačkog nacionalnog veća započeo je 16. avgusta seriju konsultativnih razgovora radi utvrđivanja osnova strategije obrazovanja na bosanskom jeziku u svim nivoima obrazovanja u opštinama u kojima je taj jezik u službenoj upotrebi. Predsednik Izvršnog odbora BNV-a u tehničkom sastavu Esad Džudžević rekao je da Bošnjaci zapravo žele ostvarivanje svih ustavom i zakonom garantovanih prava na način kako to čine druge manjine u Srbiji. On je ukazao da je proces ostvarivanja bošnjačkih prava u Srbiji zaustavljen pre gotovo dve i po godine što, kako je rekao, zaslužuje ne samo krivične prijave koje su već podnete protiv nadležnih već i više od toga – tužbu Međunarodnom sudu u Strazburu. Džudžević je podsetio da je Resor za obrazovanje BNV-a izradio i dostavio Ministarstvu prosvete planove i programe nastave bosanskog jezika i književnosti za sve razrede osnovne škole, kao i nastavne planove i programe za sadržaje koji izražavaju posebnost bošnjačke nacionalne zajednice iz oblasti istorije, muzičkog vaspitanja i likovne umetnosti. Cilj ovih konsultacija je, rekao je Džudžević, izrada strategije razvoja kulture sandžačkih Bošnjaka koja bi trebalo da obuhvati očuvanje, zaštitu, restauraciju i rekonstrukciju materijalne kulturne baštine sandžačkih Bošnjaka, kao i razvoj i unapređenje nematerijalnog kulturnog nasleđa, književnog blaga, bogatog umetničkog stvaralaštva i svega što čini identitet sandžačkih Bošnjaka.

ostalih stavova iznetih ovim povodom to što on u svojoj kolumni preispituje i samu ulogu i značaj koji školska lektira ima za đake. On, naime, ističe to da školska lektira ima dvostruku ulogu: s jedne strane mlade ljude uvodi u književnost kao takvu, otkrivajući, preko uzrasta odgovarajućih štiva, smisao i mogućnosti, logiku i eros književnog teksta, a, s druge strane, uvodi mlade ljude u komunikaciju sa književnim kanonom jedne jezičke, nacionalne ili kulturalne zajednice. Međutim, školska lektira nije jedina koja obavlja ovu funkciju, jer tu je uvek i ona generacijska, koje nema u obaveznim školskim programima, a koja i bez te vrste “prinude” mnogo efikasnije obavlja funkciju koju književnost treba da ima za mlade ljude.

Jovana Gligorijević

Beleške o obrazovanju

Koliko smo daleko od Finske

U Finskoj obrazovanje je besplatno za sve. Njihova deca imaju najbolje rezultate na PISA testovima. U osnovnoj školi dobijaju besplatne udžbenike, obroke, zdravstveno i socijalno osiguranje. Svi učitelji moraju da budu najmanje masteri (MA), a interesovanje za Učiteljski fakultet je otprilike slično kao u Beogradu za Akademiju dramskih umetnosti. Konkurencija je takva da manje od deset odsto prijavljenih uspe. Pošto retko ko uđe iz prve, studiraju nešto drugo, iz godine u godinu pokušavaju, sve dok se konačno ne upišu

FINSKI SISTEM NIJE LAKO PRESLIKATI: Najmlađi u školi

PRE NEGO ŠTO ćemo razgovarati sa direktorom Finskog nacionalnog borda za obrazovanje Timom Lankinenom, prisustvujemo intervjuu koji daje novinarki dnevnog lista "Amulehti", drugog po tiražu u ovoj skandinavskoj zemlji. U jednom trenutku novinarka ga pita da li je istina da Ministarstvo obrazovanja neće biti u stanju da obezbedi besplatne udžbenike za srednje škole. Direktor Nacionalnog borda počinje da se pravda, objašnjava da su neophodni rezovi u javnoj potrošnji i da je moguće da će srednjoškolci ostati bez besplatnih knjiga, iako je bilo nekih najava da će ih dobiti. Zatim se okreće ka nama i objašnjava: "Vi znate, svakako, da naši đaci imaju besplatne udžbenike u osnovnoj školi, kao i obroke tokom celog školovanja, ali izgleda da ovo nećemo uspeti..." Posle nas kolegica iz finskih novina pita šta mislimo o tome i kako je/bi takav problem u Srbiji bio rešen.

Nekoliko dana kasnije sedimo na ručku, na obali Baltika, sa finskom porodicom i njihovim prijateljima. Među prisutnima su i dve učiteljice. Zabrinute su. Naime, škola je dužna da pokrije osiguranje svojim đacima dok se oni nalaze u njoj, kao i na putu od škole do kuće. Roditelji sedmogodišnjaka i osmogodišnjaka insistiraju da njihova deca idu biciklom u školu pa se učiteljice nerviraju smatrajući to nezbednim, a pritom se pitaju kako će škole to finansijski podneti s obzirom na to da će svako uganuće ili prelom na putu do škole (nekoliko kilometara) ići, najbukvalnije govoreći, na njihov račun.

Dok slušamo probleme sa kojima se suočavaju naši sagovornici, razmišljamo o tome koliko mora da je uspešan nečiji obrazovni sistem kada su to najstrašnije brige koje imaju. Sudeći po rezultatima, finske škole su među najboljima u Evropi, a njihova deca nemaju nikakve probleme sa primenom znanja.

Intervju: Timo Lankinen, direktor Nacionalnog odbora za obrazovanje u Finskoj

U kratkom razgovoru koji smo vodili sa Timom Lankinenom, direktorom Nacionalnog odbora za obrazovanje u Finskoj, u sedištu ove institucije, u jednom je bio jasan – pokušaji da se kopira tuđi sistem, ma koliko on uspešan bio, ne može da se završi uspešno.

“VREME”: Finski obrazovni sistem je veoma uspešan. Verujete li da je moguće “preneti” njegova rešenja u druge zemlje ili “kopiranje” nije primenljivo kada govorimo o obrazovanju?

TIMO LANKINEN: Koji god da je sistem u pitanju, uvek je reč o kontekstu, kulturi, istorijskoj pozadini. Ti uvek možeš da “kopiraš” druge, ali u nekom trenutku ćeš morati da se suočiš sa samo svojim izborom i odlukama. Iskreno, mi dosta dugo nismo učili od drugih, nedavno smo počeli, ali sve to prilagođavamo našem sistemu. Drugim rečima, mora se učiti od drugih, ali preslikavanje je nemoguće.

U Srbiji mi prolazimo kroz reformu obrazovanja koja ima ambicije da bude poprilično korenita. Međutim, još tražimo pedesna rešenja, opipavamo, pokušavamo da znanje koje daci

dobiju učinimo primenjivijim, radi se na inkluziji, uvodi se mala matura... Imate li neki savet s obzirom na to da sve to vi već imate?

Savet? Teško je to. Pre svega, finski obrazovni sistem ima svoje prednosti, svoju vrednost koja proističe iz tradicije, iz postepenih promena. Imali smo reformu sedamdesetih i nakon toga smo išli korak po korak. Nije bilo velikih skokova. Ne treba da krećete sa radikalnim potezima.

Šta smatramo značajnim kod nas? Naše osnovno obrazovanje podrazumeva devet razreda i svaki, ali svaki Finac je deo toga. Drugo, veoma je važno da imate obrazovane nastavnike. Kod nas oni sada moraju da budu najmanje masteri (MA). Bitno je i dati određenu slobodu učiteljima i školama. Devedesetih smo preneli nadležnosti na lokalnu zajednicu, pre toga je model bio više centralizovan. Zatim, ranije smo imali državne univerzitete, sada nema više toga da država upravlja, oni su danas više kao neka vrsta državnih agencija. Imaju široku autonomiju, i kada je reč o finansijama, sada su mnogo slobodniji.

Osnovno obrazovanje je obavezno, traje devet godina, dok srednjoškolsko podrazumeva tri razreda, mada oni koji žele mogu srednju školu da završe brže – za dve godine, dok đaci koji imaju problema sa učenjem ili svakodnevne treninge mogu da idu po “sporijem programu” četiri godine. Na fakultetima nema školarina, hrana je besplatna na svim nivoima obrazovanja. Svi učitelji moraju da budu najmanje masteri (MA), a interesovanje za Učiteljski fakultet je otprilike slično kao u Beogradu za Fakultet dramskih umetnosti. Konkurencija je takva da manje od deset odsto prijavljenih uspe. Pošto retko ko uđe iz prve, studiraju nešto drugo, iz godine u godinu pokušavaju, sve dok se konačno ne upišu. Plata je niža od državnog proseka, ali tu je, međutim, kao nagrada, poštovanje koje zanimanje sa sobom nosi.

Budući nastavnici tokom školovanja moraju da imaju praksu i u školama za odrasle, da rade u multikulturalnim sredinama, da nauče da se dobro služe savremenom tehnologijom kao i da prođu trening za rad sa decom sa specijalnim potrebama.

“Možete da budete jako dobri u svom predmetu, da odlično poznajete materiju kojom se bavite. Ali biti dobar nastavnik podrazumeva još nešto. Zato imamo puno predmeta koji treba to da ih nauče. Takođe, bitno je da budu obučeni u sprovođenju istraživanja i pisanju radova. To će da olakša promene u metodu, da poboljša i rad sa đacima”, objašnjava Patrik Scheinin, dekan Fakulteta biheviornalnih nauka (Faculty of Behavioural Sciences) na kom

POTREBNO JE JOŠ PROMENA: Kristi Lonka

se, između ostalog, školuju i nastavnici, kako oni koji predaju u nižoj osnovnoj školi (prvih šest razreda) tako i oni koji se specijalizuju za određen predmete. “Ima zahteva za našom ekspertizom u Evropi, pošto smo uspešni u obrazovanju, ali to je jako teško sprovesti. Ne možete da dobijete finski sistem tako što ćete preslikati programe i knjige. Mislim da je najvažnije da imate dobre učitelje”, kaže on.

Što se tiče inkluzije, svaki nastavnik u svakoj zemlji može da se složi da je veliki pritisak kada mora da jednaku pažnju poklanja detetu koje ima posebne potrebe, ostatku razreda i

onima koji su napredniji pa im treba više podsticaja. Deca sa specijalnim potrebama u Finskoj imaju svog učitelja-asistenta, koji ima pomaže pri učenju. “Kao što ne izdvajamo genijalnu decu u posebne razrede, kao što se, recimo, radi u Australiji, tako to ne radimo ni sa decom sa posebnim potrebama. Osim školskog znanja, važno je da svi steknu i socijalnu inteligenciju.” Patrik Scheinin napominje da nije sve od početka išlo lako jer se u nekim školama nisu držali instrukcija – samo jedno dete sa specijalnim potrebama može biti u razredu, kao i da ono ne sme da ima ozbiljne teškoće

Sa direktorom na ti

“Naravno da se obraćamo nastavnicima po imenu. Ako je neko baš mnogo stariji ili ako je na mestu direktora, onda smo formalniji u op-
hođenju. Mada sam ja sa direktorom moje škole na ti, kao i većina mojih prijatelja”, objašnjava Ronja Ojala, sedamnaestogodišnjakinja iz Finske. Ronja živi u Turkuu i drugi je razred srednje škole (slično našoj sportskoj gimnaziji). Svakog dana ima treninge od osam do deset, a onda do pola tri časove. Pošto se bavi sportom, njeno srednjoškolsko obrazovanje je pomalo razvučeno, ima manji broj časova da bi stigla na treninge, te će ga pohađati četiri godine. Kako objašnjava za “Vreme”, od šestog razreda učenik može da bira predmete i pravi svoj raspored. “Tačnije, moraš da pohađaš sve važne predmete, ali biraš koliko ćeš daleko da ideš. Ja sam, na primer, uzela matematiku, najnapredniji nivo.

Postoje takođe predmeti koji su potpuno izborni i dostupni su u svim školama kao i oni izborni koji zavise od onoga što nude nastavnici. Moj profesor biologije je doktor nauka i veliki zaljubljenik u botaniku, pa on drži kurs iz botanike”, objašnjava Ronja. Jedan od obaveznih je i predmet “Kako Finska radi”, gde se uči o društvu, političkim partijama, vrednostima koja svaka od njih zastupa i zalaže se, finskoj ekonomiji... Velika matura (*matriculation exam*) podrazumeva četiri ispita, finski jezik je obavezan, a pri tome se obično biraju matematika, engleski i švedski. Jedan od predmeta mora da bude na naprednom nivou, a test obuhvata sve što se učilo u prethodne tri godine.

SAM BIRAŠ KOLIKO DALEKO IDEŠ: Ronja Ojala

“Nastavnici vole da dosta pitamo, da razgovaramo. Potrebno je vreme da se grupa otvori, a i ti sam, jer je potrebna snaga da ustaneš i kažeš svoje, braniš svoj stav u grupi i da znaš da se neko neće složiti. Ali na kraju uspemo...”, kaže naša sedamnaestogodišnja sagovornica. U petom razredu svi mogu da idu na kampovanje, vode ih na izlete, pozorišta, farme... “Da, pa svakako da je to o trošku škole”, odgovara.

Razgovaramo o inkluziji, o talentovanim i problematičnim đacima. “U mojoj osnovnoj školi bilo je desetak onih koji su pravili najveće probleme u generaciji. Onda su napravili jedan razred u koji su stavili sve njih. Predavali su im samo nastavnici koji, nije važno samo da li su bili strogi, već oni koji su umeli da izađu na kraj s njima, da zahtevaju, da se postave. Na kraju se sve završilo kako treba.”

Ronja je nadarena za matematiku, a veruje da će to i studirati. Pošto je brža u rešavanju zadataka od ostalih u razredu,

pomaže im za vreme časa, odgovara na njihova pitanja ako je nastavnica zauzeta. “Ako si talentovan niko te ne ‘gura’, nastavnik učini da se ipak osetiš donekle posebnim, ali to nikako ne sme da se dogodi tako da obeshrabri druge.”

Ronja je pre nekoliko godina bila na razmeni te je provela godinu dana u školi u Sjedinjenim Američkim Državama. “Razlika postoji, i to velika. Tamo su nas nastavnici opsedali domaćim zadacima, stalno smo morali nešto da radimo, kao da su se uporno trudili da nas okupiraju. Ali nekako, oni nauče mnogo manje nego mi u Finskoj. E, to je ono što ne umem da objasnim”, zaključuje Ronja.

u ponašanju. Nakon što su počeli da poštuju pomenuta pravila, problema je mnogo manje.

Posle svakih sedam nedelja svi đaci pišu šta je bilo dobro, šta smatraju da je gubljenje vremena, šta bi trebalo da se poboljša u nastavnom programu, što je neka vrsta samoocenjivanja školskog sistema.

Jedna od stvari kojima se Finci najviše ponose kada je reč o njihovim školama je što su one skoro svuda iste. “Razlika između naših škola je manja nego igde u svetu, ali mi i dalje mislimo da je velika”, ističe Patrik Scheinin. To pokazuje i PISA test koji ukazuje na to da, osim što finski đaci dobijaju skoro najbolje rezultate u svetu, nema onih koji previše “padaju”, odnosno razlika između najboljih i najgorih nije drastična. Finski đaci, uz Šangaj, Hongkong, Singapur, Kanadu, Japan, na PISA testovima

primene znanja godinama su u samom vrhu, a neretko i na prvom mestu. Po novcu koji izdvaja iz budžeta za obrazovanje Finska je tek nešto oko svetskog proseka.

Šta brine one koji su uključeni u sistem obrazovanja u Finskoj? Rezovi u javnoj potrošnji koji će se odraziti na obrazovni sistem. Nedovoljno aktivno učenje stranih jezika. Naime, mladi Finci odlično govore engleski (što može da posvedoči svako ko je makar jednom posetio Finsku), svi moraju da znaju švedski, i svakako, kada je reč o Šveđanima, da znaju finski (oba jezika su zvanični jezici Finske). No, što se tiče nekih drugih stranih jezika, nema “potražnje” među njihovom omladinom.

Zatim, sudeći po istraživanju Svetske zdravstvene organizacije, finski đaci su nesrećniji od svojih vršnjaka u Evropi kada treba da idu

u školu.

“Svesni smo da neke stvari moramo da promenimo. Ponegde je još na snazi ‘bulimični model učenja’ u kom se deca samo natrpavaju znanjem. Moramo da osposobimo nastavnike za korišćenje tehnologije, da deca dobiju aktivniju ulogu. Takođe, radimo na tome da svi imaju laptopove na času, da imaju ‘pametne table’ (smart board)...”, kaže Kirsti Lonka, doktor psihologije i prodekan na Fakultetu za bihevioralne nauke.

Sedamnaestogodišnja Ronja ima drugo objašnjenje. “To je verovatno finski način. Sve je besplatno, imaš prilike da biraš ono šta želiš da učiš, pa treba da izmisliš nešto da ti bude makar malo loše. E, onda kažeš – uh, što sam nesrećan što moram u školu.”

Jelena Jorgačević

Udžbenik koji nije dosadan

Po obrazovanju lingvista, profesorka koja je godinama studentima na Arhitektonskom fakultetu predavala engleski jezik, nakon Bolonjskom deklaracijom predviđenog uvođenja predmeta Kreativno pisanje, Gordana Vuković-Nikolić napravila je udžbenik koji obavlja višestruku funkciju: uvodi studente u svet lingvistike, jezika, njegovih funkcija i moći, a sve to na vrlo neobičan i, netipično za knjigu koja se bavi jezikom, vizuelno interesantan način

UDŽBENICI, NAROČITO ONI na fakultetima, umeju da budu izuzetno zanimljivo štivo i za širu čitalačku publiku. Međutim, retko se desi da udžbenik za neki fakultetski predmet može da bude dobro nastavno sredstvo, a da u isto vreme bude ne samo interesantan širem krugu već i neverovatno zabavan, toliko da ga komotno možete poneti i na plažu. Verovatno jedinstven, a svakako veoma redak, takav slučaj jeste udžbenik namenjen izbornom predmetu Kreativno pisanje, profesorke Gordane Vuković-Nikolić, na Arhitektonskom fakultetu u Beogradu.

Po obrazovanju lingvista, profesorka koja je godinama studentima na Arhitektonskom fakultetu predavala engleski jezik, nakon Bolonjskom deklaracijom predviđenog uvođenja predmeta Kreativno pisanje, Gordana Vuković-Nikolić napravila je udžbenik koji obavlja višestruku funkciju: uvodi studente u svet lingvistike, jezika, njegovih funkcija i moći, a sve to na vrlo neobičan i, netipično

za knjigu koja se bavi jezikom, vizuelno interesantan način. U recenziji koju je napisao za ovu knjigu, dekan Arhitektonskog fakulteta Vladimir Mako posebno se osvrće baš na ovaj momenat: "Posebnu zanimljivost knjige predstavlja njen vizuelni potencijal koji, uvlačeći tekst u opšti dizajn stranica, ostvaruje vrednosti ekspresivnog izraza u punom značenju reči. U tom smislu, knjiga nudi studentima arhitekture možda i najčistiji oblik izvornog ekspresivnog doživljaja, koji se ostvaruje sadejstvom teksta, forme i boje. Ovakav način izlaganja materije može biti izuzetno zanimljiv upravo mladim ljudima, koji po svojoj vokaciji nisu skloni pisanju i uobličavanju ideja rečima. U tom kontekstu, ovu knjigu možemo smatrati i posebnim eksperimentom, koji svoje puno opravdanje može dosegnuti samo u kontaktu sa studentima."

Sama autorka u predgovoru kaže da je ova knjiga namenjena studentima

Arhitektonskog fakulteta u Beogradu za izborni predmet Kreativno pisanje: "Cilj je bio da se neke teme iz lingvistike prikažu na ne-uobičajeni način i da se studenti time motivišu da u okviru svojih matičnih studija (arhitekture) traže nove puteve istraživanja i mišljenja." Takođe, na samom početku knjige, Vuković-Nikolić kaže da je knjiga pre svega namenjena čitaocima koji misle vizuelno, što je od presudne važnosti za studente arhitekture. Cilj ove knjige, a čini se i cilj Gordane Vuković-Nikolić, nije toliko da podstakne studente na pisanje, koliko da im probudi kreativnost. Kroz sve posebnosti jezika, ona ih vodi ukazujući na brojne primere iz života, kulture, umetnosti, popularne kulture, pa čak i sa estrade. Verovatno najveći kvalitet ove knjige koja se nigde strogo ne drži forme, jeste upravo to – odsustvo svake vrste formalnosti i poštovanje i podsticanje individualnosti svakog studenta.

J. G.

Interesovanje za prekvalifikaciju

U SRBIJI JE u prvoj polovini godine više od 10.000 nezaposlenih izrazilo spremnost da se uključe u programe prekvalifikacije za poznate poslodavce, što je dvostruko više od mogućnosti obuke koju može da pruži Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ).

“Ove godine izdvojeno je 440 miliona dinara za besplatne programe obuke za nezaposlene za tržište rada i poznatog poslodavca, a planirano je da te programe prođe oko 4000 ljudi”, rekla je rukovodilac centra za dodatno obrazovanje NSZ-a Vesna Fabian, ističući da zbog tih ograničenih sredstava “NSZ ne može da isprati veliku obrazovnu potrebu nezaposlenih”.

Prema njenim rečima, prioriteti za učešće u programima prekvalifikacije koje organizuje NSZ imaju osobe sa suficitarnim zanimanjima, izbegla i raseljena lica, osobe bez kvalifikacija i dugoročno nezaposleni.

“Oko 50 odsto onih koji žele prekvalifikaciju je zainteresovano za kancelarijske poslove sekretara, poslovnih asistenata, administratora, knjigovođe, računovođe, ali je veliko zanimanje i za i poslove socijalne zaštite, poput geronto domaćica i negovateljica, kao i za usluge i kurseve za pedikira, manikira, kozmetičara, frizera”, kazala je Vesna Fabian.

Kako je dodala, prekvalifikacija ima i iz oblasti građevinarstva, poput zavarivača, rukovaoca građevinskim mašinama, keramičara, a često nakon završetka kursa obučeni radnici odlaze u inostranstvo, jer se i tamo vrednuju atesti koje dobiju na obukama.

Fabian je navela da za prekvalifikaciju za zanimanja poput pekara, mesara, poslastičara nezaposleni imaju pravo i na novčanu pomoć tokom besplatne obuke, ali i na povraćaj troškova prevoza.

Prekvalifikacija za proizvodna zanimanja, kako je dodala, zastupljenija je kada je u pitanju obuka za poznatog poslodavca koji je otvorio pogone i doveo novu tehnologiju za koju nema osposobljene radnike.

Drugi upisni rok

DRUGI UPISNI ROK na beogradskim državnim fakultetima počinje 1. septembra, a mesta ima za još 864 brucoša. Za budžetske studente ostalo je 283 slobodna mesta, a u drugom upisnom roku indekse će dobiti i 581 samofinansirajući student. Slobodnih mesta najviše ima na Poljoprivrednom fakultetu, koji može da upiše još 176 brucoša, a mesta ima i na Mašinskom, Rudarsko-geološkom i Tehnološko-metalurškom fakultetu. Nove studente mogu da prime i Pravoslavno bogoslovski, Šumarski, ali i Filološki i Učiteljski fakultet. Prijavlivanje za preostala upražnjena mesta trajaće 1. i 2. septembra. Prijemni ispiti polagaće se od 5. do 7. septembra, a rezultati i preliminarna rang-lista treba da budu objavljeni 8. septembra. Nakon podnošenja žalbi na preliminarne rezultate, konačne rang-liste drugog upisnog roka fakulteti će objaviti 12. septembra. Upis brucoša u drugom roku počće 14. septembra i treba da bude završen do 16. septembra.

Besplatni udžbenici krajem nedelje

POMOĆNICA MINISTRA PROSVETE Vesna Fila izjavila je za agenciju Beta da bi do kraja nedelje većina osnovnih škola trebalo da dobije besplatne udžbenike za đake prva tri razreda. Ona je navela da su obezbeđeni i besplatni udžbenici za đake koji nastavu pohađaju na jezicima nacionalnih manjina. “Sve protiče kakao treba, do kraja ove nedelje većina škola imaće udžbenike, a do 1. septembra završićemo s distribucijom. Izdavači su imali pripremljene udžbenike, samo je trebalo tehnički organizovati distribuciju”, kazala je Fila. Prema rečima pomoćnice ministra prosvete, u osnovne škole u Srbiji biće dostavljeno više od 230.000 besplatnih udžbeničkih kompleta za đake prva tri razreda. Pojedine lokalne samouprave obezbedile su i dodatne besplatne udžbenike, pa će tako u Beogradu besplatne školske knjige dobiti đaci svih razreda osnovne škole.

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec